

Regionalne konsultacije sa civilnim društvom o Inicijativi za osnivanje REKOM.

**Skoplje, Makedonija
3. jul 2010.**

Reč je o prvim konsultacijama o Inicijativi za osnivanje REKOM koje se održavaju u Makedoniji. Konsultacije je organizovao Fond za humanitarno pravo Kosovo. Skupu je prisustvovalo 56 učesnika/ca sa područja bivše SFRJ, a najviše ih je bilo iz Makedonije. Moderator je bio Veton Muji (Syri i Vizionit, Kosovo). O konsultacijama su izvestili, između ostalih, TV Kanal 5, EURM, Kanal 77, A1 TV, Alsat TV, TELMA TV i Alb TV.

Predlozi, mišljenja i preporuke učesnika/ca:

Jedno od glavnih pitanja kojim treba da se bavi regionalna komisija je satisfakcija za članove porodica nestalih lica. U okviru komisije treba formirati pododbore u državama koje čine REKOM.

Mislim da je jedno od glavnih pitanja kojim treba da se bavi regionalna komisija - upravo satisfakcija za članove porodica nestalih lica. Mi u Makedoniji se još uvek suočavamo sa sindromom gde se jedan broj građana ove zemlje i dalje vodi kao nestao i zbog toga, rekao bih da je u okviru regionalne komisije, ukoliko se nije planiralo, mislim da je najbolje da se formiraju nacionalni pododbori u državama koje čine regionalnu komisiju. (Raim Limani, Skoplje, Udruženja ratnih veterana Nacionalne oslobodilačke vojske, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Ukoliko inicijativa uspe, ona može inspirisati i mnoga slična žarišta u svetu.

(...) sa Balkana gotovo nikada ne dolazi ništa moderno. Ovom prilikom, ovo ne samo da je moralno važno i ne samo da je činjenički, istorijski i pravno jedna ozbiljna mogućnost da se pomogne žrtvama i da se pomogne mladim ljudima da nešto znaju, nego i to je nešto vrlo moderno što ako bi uspelo može da inspiriše mnogo slična žarišta na svetu. (Lazar Stojanović, Fond za humanitarno pravo, Beograd, Srbija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Utvrđivanjem činjenica se sužava prostor za laži, manipulacije i preuveličavanje ili smanjivanje broja žrtava.

Utvrđivanje činjenica je bitno i da bi već uspostavljene laži izgubile svoj kredibilitet i da bi društva u regionu došla do zajedničkog razumevanja onoga što se dešavalo. I time se sužava prostor za manipulacije, za preuveličavanje ili smanjivanje broja žrtava u konkretnim slučajevima ratnih zločina i stvara se jedno novo razumevanje. (Marko Veličković, Centar za

razvoj civilnih resursa, Beograd, Srbija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Žrtve su i članovi porodica učesnika rata jer su traumatizovani.

Žrtve su oni koji aktivno učestvuju u ratu, ali i naše porodice su žrtve, kategorija nevidljivih žrtava zato što su svi traumatizovani. Podrazumeva se da je član porodice svakog učesnika u ratu traumatizovan. (Nikola Grkov, Udruženja armiski veterani, Kavadarci, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Insistiram da se u regionu formira komisija sa ciljem da utvrdi broj osoba obolelih od post-stresnog poremećaja koje su počinile samoubistvo, kao i broj onih koji su ubijeni od strane osoba sa post-stresnim poremećajem.

Lično sam pisao o post-traumatskom stresu, ili poznatom kao vijetnamski sindrom (...) Ja insistiram da se formira komisija sa ciljem da se utvrdi broj, tačan broj traumatizovanih osoba, precizne cifre ubijenih, odnosno onih koji su počinili samoubistvo kao rezultat traume i onih koji su ubijeni u regionu od strane traumatizovane osobe. (Nikola Grkov, Udruženja armiski veterani, Kavadarci, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Makedonci imaju svoju istinu o 2001. godini, a Albanci svoju.

Makedonci imaju svoju istinu, Albanci imaju svoju istinu, opterećenu predrasudama i stereotipima, retko govore o ovoj temi. Sve diskusije u vezi sa onim šta se desilo u 2001. godini, kako da se prevaziđu posledice, kakav tretman pružiti žrtvama, sve to smo ostavili u rukama političke volje, odnosno vladama i koalicionim partnerima da se slože o tome kako da donesu odluku, odnosno zakon za branitelje i da li će biti zakon o učesnicima OVK. (Frusina Remenski, Fakultet za bezbednost, Skoplje, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Makedoniji je potrebna Inicijativa za REKOM.

Nema sumnje da Republika Makedonija ima potrebu za jednom takvom inicijativom. Iako, broj žrtava ratnih zločina nije srazmeran žrtvama dešavanja koje ste pomenuli da su se dogodili u drugim delovima bivše Jugoslavije. Mislim da nam je potrebna jedna takva inicijativa da se pronađu odgovori na pitanja, pa i na goruća pitanja u Makedoniji, da se pomogne u prevazilaženju predrasuda i etničkih barijera i da će omogućiti otvaranje zajednice jedne naspram druge. (Frusina Remenski, Fakultet za bezbednost, Skoplje, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

REKOM može rešiti veliki deo predmeta koji se javno pokušavaju prikriti.

Ja na ovaj proces gledam sa velikim optimizmom. Imao sam priliku da se nekoliko puta susretnem sa REKOM, koji je za mene veoma važan (...) Regionalni pristup može u mnogome da nam pomogne, ukoliko imamo takvu inicijativu koja će se baviti sukobom, ratom, tipa Bosne, Hrvatske, Kosova, ratova ove veličine. REKOM može rešiti veliki deo predmeta koji se javno pokušavaju prikriti, u tom smislu može mnogo da pomogne. (Boro Kitanoski, Mirovna akcija, Prilep, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

REKOM je neophodan, ali je i način za vlade u regionu da skinu odgovornost sa sebe.

(...) postoji mnogo razloga za formiranje komisije koja će svoju delatnost obavljati na celokupnoj teritoriji bivše Jugoslavije. S druge strane, bojim se da će ova komisija preuzeti odgovornosti koje pripadaju državi, odnosno državnoj komisiji. Kako mi možemo da formiramo REKOM, koji nam je neophodan, bez vlada u regionu, koje će na neki način skinuti sa sebe odgovornost? (Thomas Kohls, Mirovna akcija, Prilep, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Da bi vlade država u regionu postupale po preporukama REKOM, komisija mora biti zvanično telo.

(...) mi sve vreme pričamo i govorimo da je naš cilj formiranje komisije koja će da ima četiri karakteristike od kojih će jedna da bude zvanična (...) na kraju svog rada, ova komisija, regionalna, formira finalni izveštaj koji sadrži sve utvrđene činjenice, ali koji sadrži i preporuke upućene vladama, njenim osnivačima (...) kakve korake treba preduzeti u smislu reparacija, memorijala i izveštaj postaje i nakredibilniji izvor informacija i za obrazovne sisteme (...) Ali da bi vlade imale veću obavezu da poslušaju i postupe po tim preporukama, one treba da stanu u startu iza tog rada. Znači, rad nezvanične [komisije] (...) ne bi postavio tu vrstu odgovornosti i obavezu vlastima da te preporuke i primene. (Marko Veličković, Centar za razvoj civilnih resursa, Beograd, Srbija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Verujemo u mogućnost pomirenja Makedonaca i Albanaca.

Mi verujemo u mogućnost pomirenja između Makedonaca i Albanaca, i mislim da jednim ovakvim aktivitetom mogu da se prevaziđu podele i izvuku zaključci o tome šta se desilo u 2001. godini i na osnovu toga buduće generacije izvuku pouku iz toga. (Aco Jovanoski, Unija branilaca Makedonije, Skoplje, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Danas su na vlasti ljudi koji su bili uzrok sukoba. Oni prikrivaju istinu o zločinima. REKOM mora ojačati kako bi imao snagu da se bori protiv njih, a to će postići kroz učešće većeg broja ljudi u Inicijativi za REKOM.

(...) na prostorima bivše Jugoslavije postoji preko 50% ljudi koji su bili uzrok sukoba, a koji su i dalje na vlasti i danas oni sigurno rade na prikrivanju istine da se ne obelodane zločini. Ukoliko REKOM ne ojača, neće imati mehanizme ili oružje u borbi protiv toga. Naravno, jedino raspoloživo oružje REKOM-a je što veći broj učešća ljudi u znak podrške ovoj inicijativi. (Besim Hoda, Pokret građana EC, Gostivar, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Evropska unija može da primora vlasti da pronadu nestala lica.

(...) potrebna [nam je] podrška Evropske unije, naročito da primora vlasti svih zemalja na otkrivanju nestalih lica. (Armend Mazreku, Speak up Movement, Priština/Prishtinë, Kosovo, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Inicijativa za REKOM je plemenita.

(...) sada mi je jasnije šta želite da postignete sa ovom inicijativom, da, slažem sa ovom plemenitom inicijativom. (Oliver Bacanović, Fakultet za bezbednost, Skoplje, Makedonija, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

Kazneno zakonodavstvo se mora izmeniti da bi se uskladilo sa REKOM.

(...) treba to posmatrati u smislu da će se nužno u periodu implementacije, a i prije, promjeniti i morati izmjeniti određeni zakoni koje se tiču krivične odgovornosti, znači kaznenog zakonodavstva (...) ako se utvrdi da je neko počinio neko krivično delo, očito dolazi do individualizacije njegove odgovornosti i kako, na koji način to delegirati prema pravosudnim institucijama, tužilaštvima, policiji. (Milena Savić, CIPP, Zvornik, BiH, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)

REKOM mora svojim preporukama djelovati na promjenu obrazovnog sustava. Javna saslušanja će dovesti do kolektivne empatije.

(...) komisija (...) ima jako veliku odgovornost da svojim kvalitetnim i vrlo razrađenim preporukama prije svega dijeluje u smjeru promjene obrazovnog sustava. Dakle, onog oficijelnog obrazovnog sustava koji radi, dakle po kojem će se školovati buduće generacije. I mislim da u svakom slučaju ova javna saslušanja koja jesu predviđena (...) dovode do stvaranja kolektivne empatije. (Ivan Novosel, Legalis, Zagreb, Hrvatska, Regionalne konsultacije s civilnim društvom, Skoplje, Makedonija, 3. jul 2010.)